



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№8



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 687 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 1-avgustda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

Smart-logistika texnologiyalarini joriy etish orqali oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazib berish tizimini optimallashtirish (Toshkent viloyati misolida).....	14
Mavlanov Sobirjon Pardabayevich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvning xalqaro tamoyillari asosida boshqaruv sifatini oshirish	20
Sattarov Umirzoq	
Современные банковские продукты	24
Хужамуратов Аббос Мардонович	
Amerika qo'shma shtatlarining ijtimoiy himoya tizimi.....	29
Abdullayeva Sayora Aleksandrovna	
Совершенствование рынка услуг высшего образования как фактор повышения занятости населения в условиях цифровой экономики.....	33
Ибрагимов Тимур Ибодуллаевич, Асланова Дилбар Хасановна	
Iqtisodiy fanlarni o'qitishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi va ularning samaradorligi.....	39
Kabulov Baxram Kuzibaevich	
Korxonalarda raqobat razvedkasi tizimlarini rivojlantirishda innovatsion raqamli texnologiyalarining o'rni.....	45
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'zbekiston banklarida sun'iy intellekt foydalanish samaradorligini oshirish.....	51
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Agrar korxonalar xo'jalik faoliyatida risklarni boshqarish bo'yicha samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishning metodologik asoslari.....	59
Baymirzaev Dilmurod Nematovich	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	66
Исомов Б. С.	
Tashish va saqlash xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalarda raqamli texnologiyalardan foydalanish holati.....	70
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilishda DXSHning o'rni: madaniyat va sport sohasida imkoniyatlar	78
Baykalonov Jalil G'aybulloyevich	
Анализ состояния и перспективы развития активного и спортивного туризма в Узбекистане.....	93
Бойко Фарида Чингисовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Переоценка и фальсификация стоимости имущества: международные практики, риски и пути решения.....	99
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
Hudud sanoati tarkibiy o'zgarishlarini prognozlash usuli.....	106
Djumayev Farrux Toshmuratovich	
Углеродный след и декарбонизация промышленности Узбекистана: роль возобновляемой энергетики и международный опыт	111
Авезова Нилуфар Раббанакуюловна, Ощепкова Эльвира Ахтемовна, С.М. Махмудов, А.А. Холиков, Авезова Нилуфар Раббанакуюловна	
The process of developing startups based on management principles	119
Ilxamov Azizbek Yodgor o'g'li	
The impact of economic policy on non-performing loans: the case of Uzbekistan.....	126
Jalalov Mashkhurbek Gaybullo ugli	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	134
Исомов Б. С.	



Ko'p kvartirali uylarni boshqaruv organlari tomonidan aholiga sifatli xizmat ko'rsatishni qo'llab quvvatlashni takomillashtirish	138
Umarov Begzodbek Jaloldinovich	
O'zbekistonda iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning institutsional asoslari.....	143
Fayzullayev Jonibek Negmatullayevich	
Davlat - xususiy sheriklik loyihalarning samaradorligini oshirish.....	150
Tursunov Imomnazar Egamberdiyevich, Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
O'zbekiston sug'urta bozorida hayot sug'urtasi xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari.....	155
Bazarov Zakir Xonqulovich	
Tijorat banklari likvidligini tartibga solish yo'llari.....	160
Tursunpo'latov Sohibnazar Kasimjon o'g'li, Nomozova Mohinur Maxmud qizi	
Atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishda yashil moliya vositalarining roli: xalqaro tajriba va O'zbekiston imkoniyatlari	163
Yuldasheva Madina Tohir Qizi	
Geofazoviy ma'lumotlar asosida hududlarning farovonlik darajasini aniqlash	173
Toymasov Zufarjon Zokir o'g'li	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	179
Кучаров Абдор Сабиржанович, Бобожонов Азиз Бабаханович, Алижанова Камила Тохир кизи	
Korxonalarda innovatsion jarayonlarni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	187
Narbayeva Dilnoza Darvishaliyevna	
Development of entrepreneurship in Uzbekistan: management strategies in the context of economic reforms.....	192
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
Aloqa korxonalarini xizmat faoliyatida diversifikatsiya qilishning ilmiy baholash usullari va ulardan foydalanish.....	197
Tursunova Mastura Taxirovna	
Developing effective marketing strategies for tourism development in Uzbekistan	204
Fayzullayev Nodirbek Baxtiyor o'g'li	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari.....	208
Yuldashev Yashnarjon Xolmirzayevich	
Yoshlar sanoat va tadbirkorlik zonalarida investitsiya loyihalarini bank kreditlari orqali moliyalashtirish.....	212
Jamalova Dilnoza Egamberdiyevna	
Цифровизации системы стратегического управления предприятий нефтегазовой отрасли Республики Узбекистан.....	217
Азимов Кабул	
Индекс устойчивости региона против бедности (poverty resilience index – pri): на примере бухарской области Республики Узбекистан (2024)	223
Мухамедова Мадинабону Мехридиновна	
Экономические аспекты внедрения цифровых технологий в полиграфии.....	230
Юсупхужаева Шахноза Музаффар кизи	
Mintaqalararo iqtisodiy hamkorlikni shakllantirish va barqaror rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	233
Sattorov R. A.	
Web3'da real vaqt ma'lumot sinxronizatsiyasi — tarmoqdagi kechikishlar va ularni kamaytirish texnologiyalari.....	240
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Tijorat banklarining likvidligini tartibga solish amaliyotining dolzarb masalalari	246
Sayfutdinov Bobur Nodirovich	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	255
Yuldoshev Otabek Jovli o'g'li	



Tijorat banklarining investitsion faolligini oshirish yo'llari.....	261
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
Innovatsion yondashuvlar orqali davlat xaridlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish	266
Kurbonbekov Sardorbek Ravshanovich	
Hududlarda barqaror rivojlanish nazariyalarining sanoat korxonalari faoliyatiga ta'siri	270
Sadriddinov Baxtiyor Shamshiddin o'g'li	
Turizm platformalarining raqobatbardoshligini oshirishda zamonaviy kontent va raqamli marketing strategiyalarining integratsiyalashgan yondashuvi.....	277
Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'g'li	
Bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni kengaytirish yo'nalishlari.....	283
Almosova Shohista Jobirovna	
Модели организации казначейства в ведущих стран мира.....	288
Сагдиев Равшан Сайфуллаевич	
Paxta-to'qimachilik klasterlari faoliyatini nazariy jihatlar va rivojlantirish yo'llari.....	302
B.Sh.Shadmanov	
Qurilish sanoatini rivojlantirishda tabiiy resurslardan kompleks foydalanishning ahamiyati.....	307
Yuldasheva Mexrunisa Kasimjan qizi	
Yangi O'zbekistonning "Yashil" iqtisodiyoti: qiyosiy tahlilning asosiy tendentsiyalari	313
Ro'ziyeva Dilfuza Toshemirovna	
Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarning muammolari va uni bartaraf etish yo'nalishlari.....	318
Abduraxmanova Malika Abdujaparovna	
Namangan viloyatining Farg'ona vodiysi qo'shni hududlari bilan iqtisodiy hamkorligining hozirgi holati va rivojlantiruvchi omillari	323
Sattarov R.A.	
Desentralizatsiyalangan ma'lumot almashish protokollari: IPFS, Filecoin va Arweave tahlili	328
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Transport xizmatlari ko'rsatish biznes-jarayonlarini raqamli transformasiya talablari asosida takomillashtirish.....	333
Komilov Asror Akmalovich	
Empowering the Future: Assessing the Role of Automation, Internet of Things (IoT), and Demand Management in Enhancing Energy Efficiency of Smart Grids.....	338
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanish tajribalari (xalqaro va mahalliy misollar)	345
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Zamonaviy sharoitlarda uy-joy fondini boshqarishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish	352
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Karimova Aziza A'zamiddin qizi	
Mijozlar tajribasini yaxshilashda raqamli integratsiya strategiyalari: "O'zbektelekom" AK tajribasi.....	358
Islamov Javlon Rasulovich	
Tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish mexanizmlari.....	361
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanish omili sifatida: Yevropa tajribasi.....	368
Turobjanov Murodjon Maxammadjanovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka erishishda kichik biznes va mahalla hamkorligi modellarini takomillashtirish	373
Murotov Nodir Xujamqulovich	
Xalqaro moliya institutlarining O'zbekiston bank sektori va iqtisodiyotiga ta'siri: YETTB faoliyati misolida tahlil.....	378
Alimov Azizbek Alievich	
Bankrotlik xavfini tahlil qilish modellari.....	386
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	



Xizmat ko'rsatish korxonalarida sifat va samaradorlikni oshirishni takomillashtirish yo'llari.....	393
Burxonova Nargiza Mirshohid qizi	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida bank tizimi islohotlari va ularni boshqarish strategiyalari.....	400
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
“Temir yo'l transportida MHXSni joriy etishning ahamiyati va milliy standartlar bilan taqqoslama tahlili”	405
Babaxalov Norbo'ta Eshnazarovich	
Banking and financial services in the process of economic development digitalization and its advantages and security of the process	409
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, Baxanurov Oqil Odil og'li	
Kichik biznesda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	416
Abduvosit Omonboyev	
“Futurologiya va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya: Markaziy Osiyoda O'zbekistonning strategik senariylari”	421
Siddiqov Abdusalom Abdumalikovich	
Kichik biznes subyektlarini bank kreditlari orqali qo'llab-quvvatlashning rivojlangan xorijiy davlatlar tajribalari.....	425
Irgasheva Nigora Akbarovna	
Туристская мобильность стран персидского залива как устойчивый и перспективный источник въездного туризма в Узбекистан	434
Додиев Феруз, Голышева Елена Вячеславовна	
Turistik erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini amalga oshirish: Imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	443
Xoliqov Dostonbek Rustam o'g'li	
Oliy ta'limda davlat-xususiy sheriklik: moliyalashtirish modelini modernizatsiya qilish yo'nalishlari.....	449
Bozorov Alisher O'zimurotovich	
Xalqaro raqamli intergatsiya, raqamlashtirish sharoitida tijorat banklari faoliyati tahlili	455
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar – iqtisodiyot taraqqiyotining muhim omili.....	461
Mamatkulova Nodira Maxkamovna	
Davlat xaridlari ishtirokchilarining elektron-skoring tizimi.....	465
Mamasoliyev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Qishloq xo'jalik korxonalarida melioratsiya xarajatlari xisobining muammolari va yechimlari.....	469
Baxriev Muxiddin Sherallievich	
O'zbek banklarining xarajatlar samaradorligini stoxastik chegara modelida baholash.....	481
Xannayev Sherzod	
Практические подходы к выявлению и оценке налоговых рисков на основе сегментации деятельности налогоплательщиков.....	490
Голубова Ольга Сергеевна, Элбаева Мукаддас Рашидовна	
Iqtisodiyot tarmoqlarida investitsiyalardan samarali foydalanishni tashkil etish chora-tadbirlari va investitsiyalarni jalb qilish istiqbollari.....	496
No'monjonova Muazzam Maxbubjon qizi	
Empowering the future: The impact of automation, iot, and demand management on energy efficiency in smart grids.....	501
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Institutsional o'zgarishlar sharoitida aholi daromadlari tarkibining oshishi va daromadlar tengsizligini kamaytirishning istiqbolli yo'nalishlari.....	508
Ergasheva Nafisa Baxridinovna	
Международные индексы, определяющие цифровое развитие страны	513
Тальятова Диёра Боходир кизи	



Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik instituti orqali investitsiya loiyhalarini moliyalashtirishda moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholash metodologiyasi	517
Karabayev Sanjar Abdusamatovich	
Управление качеством в технологических стартапах: Баланс между скоростью и надежностью	527
Хамидуллина Гульнора Рафкатовна, Раджабов Темур Рустамович, Носиров Илхом Аббосович	
Namangan viloyatida iqtisodiy integratsiyani jarayonida eksport va import operatsiyalarining tahlili	535
Adashev Azimjon O'rinboevich	
Korxonalarda kadrlar tayyorlash ijrosidagi mavjud muammolar va kadrlar siyosatining takomillashtirib borish xususiyatlari	541
Mamatqulov Rustam Muxammadkarimovich	
Yashirin iqtisodiyot tushunchasi, turlari va shakllanish omillari hamda uning iqtisodiyotga ta'siri.....	546
Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova	
The purpose of assessing a person's entrepreneurial capacity is to classify their quality characteristics	562
Mansur Matkarimov, Qaxramon Madraximov, Sherjon Sherjonov, Jahongirbek Nurjonov	
Challenges in enhancing the efficient use of economic resources in agriculture within an innovative economy framework.....	568
Nodira Abdullayevna Eshquvattova	
Оценка эффективности существующих методов стратегического управления проектами	573
Мансурова Севара Мансуровна	
Создаются благоприятные условия для индивидуальных предпринимателей и самозанятых лиц	577
Батыров Фархад Бакытович	
Sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish yo'llari.....	593
Haqberdiyev Bekzod O'ktamovich	
Toshkent viloyatida metal bozorining rivojlanishi va unda kichik biznesning o'rni	600
Musayeva Shoira Azimovna	
Mechanisms for ensuring employment in the services sector through the development of small business and private entrepreneurship.....	606
Turabekov Sokhibjon Sherboy ugli, Abdukhalikov Ulugbek Abdukhalikovich	
Tijorat banklarini raqamlatirish sharoitida inson resurslarini boshqarishning innovatsion yondashuvlari (BRB misolida)	611
Azimov Asrorjon Muzaffarjonovich	
The importance and current state of accounting and auditing of liabilities in enterprises	616
Khaliqnazarova Gulnaz Jalgasbay qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xotin-qizlarning barqaror bandlik darajasining ekonometrik tahlili.....	622
Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
Moliyaviy bozor ishtirokchilari faoliyatini samarali boshqarishda innovatsion moliyaviy vosita va metodlarning qo'llanilishi.....	627
Hotamqulova Madina Sanjar qizi	
Oliy ta'limga investitsiya kiritishning asosiy shakl va mexanizmlari	631
Almardanov Ulug'bek Qudrat o'g'li	
"Yashil" iqtisodiyotning metodologik asoslari.....	635
Babakulov Bahromqul Mamatkulovich, Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, Boymurodov Jonon Komiljonovich	
O'zbekiston sharoitida davlat xaridlarini yanada rivojlantirish istiqbollari	641
Turganbaev Nursulton Bayram uli	



Tijorat banklarida jismoniy shaxslarga ko'rsatiladigan xizmatlar raqamli transformatsiyaning joriy holati tahlili	645
Qurbonov Alisher Samadovich	
Инновационные формы сотрудничества образования и индустрии для формирования компетенций в сфере устойчивого туризма: Опыт и перспективы Узбекистана.....	653
Бухарова Нигора Газиевна	
Muzey sohasida tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar nazariyasi va ularni madaniy meros va muzeyshunoslik sohasiga tatbiq etish	657
Asadova Nigora Mehridin qizi	
Internet banking adoption in Uzbekistan	661
Karimov Erkin Yusubovich	
Elektron tijorat O'zbekiston va Xitoy raqamli iqtisodiyotini rivojlantirish drayveri sifatida	665
Samedinov Timur Selyametovich	
Yuridik shaxslar birlashuvi orqali amalga oshiriladigan xufyona soliقدan qochish sxemalarini moliyaviy instrumentlar bilan bartaraf etish yo'llari	671
To'rayev Dilshod Xasanovich	
O'zbekiston shahar ekoturizmida raqamli egizak texnologiyalarining iqtisodiy potentsiali	683
Esonboyev Baxodir Bakir o'g'li	



O'ZBEKISTON SHAHAR EKOTURIZMIDA RAQAMLI EGIZAK TEXNOLOGIYALARINING IQTISODIY POTENSIALI

Esonboyev Baxodir Bakir o'g'li

University of East London magistranti,

“ZiyaraTour” tur agentligi menejeri

E-mail: bakhodiresonboyev2909@gmail.com

ORCID: 0009-0001-8988-9808

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston shaharlari ekoturizmida raqamli egizak (digital twin) texnologiyalarining iqtisodiy imkoniyatlari yoritilgan. Turizm infratuzilmasini virtual muhitda modellashtirish orqali ekologik va iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'llari ko'rib chiqilgan. Ayniqsa, turistik obyektlar va hududlar uchun raqamli nusxalar yaratish orqali xizmatlar sifatini yaxshilash, xarajatlarni optimallashtirish va sayyohlar tajribasini shaxsiylashtirish imkoniyati mavjudligi ta'kidlangan. Shuningdek, ushbu texnologiyaning ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv, real vaqtlil monitoring va prognozlash imkoniyatlari orqali ekoturizmida innovatsion yondashuvlarni amalga oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: raqamli egizak, ekoturizm, raqamli texnologiyalar, virtual modellashtirish, iqtisodiy samaradorlik, O'zbekiston shaharlari, raqamli transformatsiya.

Abstract: This article explores the economic opportunities of applying digital twin technologies in the ecotourism sector of Uzbekistan's cities. It analyzes ways to enhance both ecological and economic efficiency through virtual modeling of tourism infrastructure. Special emphasis is placed on the creation of digital replicas of tourist sites and areas to improve service quality, optimize costs, and personalize tourist experiences. Additionally, the article discusses the implementation of innovative approaches in ecotourism through data-driven management, real-time monitoring, and predictive analytics.

Key words: digital twin, ecotourism, digital technologies, virtual modeling, economic efficiency, Uzbekistan cities, digital transformation.

Аннотация: В данной статье рассматриваются экономические возможности применения технологий цифрового двойника (digital twin) в экотуризме городов Узбекистана. Анализируются пути повышения экологической и экономической эффективности посредством виртуального моделирования туристической инфраструктуры. Особое внимание уделено созданию цифровых копий туристических объектов и территорий с целью улучшения качества услуг, оптимизации расходов и персонализации туристического опыта. Также освещены инновационные подходы в экотуризме, основанные на управлении данными, мониторинге в реальном времени и прогнозировании.

Ключевые слова: цифровой двойник, экотуризм, цифровые технологии, виртуальное моделирование, экономическая эффективность, города Узбекистана, цифровая трансформация.

KIRISH

So'nggi yillarda global miqyosda turizm sohasida ekologik barqarorlik tamoyillariga asoslangan ekoturizm yo'nalishi alohida e'tibor markaziga aylandi. BMTning Jahon Turizm Tashkiloti (UNWTO) ma'lumotlariga ko'ra, ekoturizm atrof-muhitni asrash, mahalliy aholi manfaatlarini himoya qilish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash imkonini beruvchi muhim vositaga aylangan. Xususan, shaharlarda aholi sonining ortishi, infratuzilmaning zichlashuvi va ekologik yuklama kuchayishi fonida shahar ekoturizmi degan alohida yo'nalish shakllanmoqda. Ushbu model orqali urban hududlarda joylashgan yashil hududlar, tarixiy-arxitektura obidalari va madaniy meros obyektlari ekoturizmning asosiy resurslariga aylanmoqda.

Ayni paytda, shahar ekoturizmiga zamonaviy texnologiyalarni, xususan, raqamli egizak texnologiyalarini (Digital Twin Technology) integratsiya qilish orqali bu jarayonning samaradorligini keskin oshirish mumkin. Raqamli egizak – bu jismoniy obyekt yoki jarayonning real vaqtlil, interaktiv va tahliliy imkoniyatlarga ega raqamli nusxasi bo'lib, u dastlab sanoat va muhandislik sohalarida qo'llanilgan. Biroq hozirgi bosqichda bu texnologiya turizm, ayniqsa ekoturizm sohasida xizmatlar sifatini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish,



sayyohlik tajribasini individuallashtirish, ekologik monitoringni yo'lga qo'yish va boshqaruvni raqamlashtirish kabi yo'nalishlarda faol qo'llanilmoqda.

O'zbekiston shaharlarida ekoturizm infratuzilmasini zamonaviylashtirish va global talablarga moslashtirish bugungi kunning dolzarb masalalaridandir. Bu borada raqamli egizak texnologiyalaridan foydalanish nafaqat ekologik samaradorlikni oshiradi, balki iqtisodiy jihatdan ham investitsion jozibadorlik, xizmat ko'rsatish sifati va raqobatbardoshlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Mazkur maqolada O'zbekiston shaharlari misolida raqamli egizak texnologiyalarining ekoturizm sohasidagi iqtisodiy potentsiali tahlil qilinadi. Shu bilan birga, xorijiy tajribalar asosida mahalliy sharoitga mos strategiyalar ishlab chiqish imkoniyatlari ham ko'rib chiqiladi.

MAVZU OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli egizak (digital twin) texnologiyalari dastlab aerokosmik muhandislik va ishlab chiqarish sanoatida qo'llanila boshlangan. Xususan, NASA tomonidan ishlab chiqilgan ilk raqamli egizak modellari koinot qurilmalari va dvigatellar holatini masofadan turib real vaqt rejimida kuzatish va tahlil qilish maqsadida qo'llanilgan [1]. Keyinchalik bu texnologiya avtomobilsozlik, energetika, sog'liqni saqlash, transport va shaharsozlik sohalarida ham keng joriy etildi. Hozirgi kunda raqamli egizak texnologiyalari urban infratuzilmani boshqarish, resurslarni optimallashtirish, xavfsizlikni ta'minlash va ekologik monitoringni amalga oshirishda muhim vosita sifatida e'tirof etilmoqda [2].

Turizm sohasi, ayniqsa ekoturizm, raqamli egizak texnologiyalarini qabul qilayotgan yangi yo'nalishlardan biridir. Ekoturizmga bu texnologiyalardan foydalanish ekologik yuklamani baholash, sayyohlik oqimini prognozlash, turistik obyektlar holatini monitoring qilish va virtual turlar orqali xizmatlar sifatini oshirish imkonini beradi. Masalan, raqamli egizaklar yordamida sayyohlar safar oldidan ob'ektlar haqidagi ma'lumotlarni immersiv tarzda o'rganishlari, real vaqtli navigatsiya orqali joylashuvni aniqlashlari va individual marshrutlar tuzishlari mumkin bo'ladi [3].

Xalqaro miqyosda bu texnologiyadan foydalanish bo'yicha ilg'or tajribalar mavjud. Masalan:

Singapur shahrida "Virtual Singapore" loyihasi doirasida butun shahar raqamli egizakka aylantirilgan bo'lib, unda turizm, transport, ekologiya va shaharsozlik tizimlari integratsiyalashgan [4].

Niderlandiyada raqamli egizaklar orqali madaniy meros obidalarining saqlanish holati monitoring qilinib, ularning interaktiv vizualizatsiyasi orqali sayyohlik xizmatlari taklif etiladi [5].

Yaponiyada, xususan Kioto shahrida, tarixiy hududlarda raqamli egizaklar asosida sayyohlik oqimi va infratuzilma yuklamasi boshqariladi, bu esa ekologik muvozanatni saqlashga xizmat qiladi [6].

O'zbekistonda raqamli egizak texnologiyalarining turizm sohasida qo'llanilishi hozircha keng ommalashmagan bo'lsa-da, bu borada texnologik va institutsional salohiyat mavjud. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida raqamli transformatsiya bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Biroq, aynan ekoturizm kontekstida raqamli egizaklarning qo'llanilishi bo'yicha ilmiy tadqiqotlar va amaliy loyihalar soni cheklangan. Shu bois bu yo'nalishda xorijiy tajribani o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish muhim ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi [7].

Ushbu adabiyotlar sharhidan ko'rinib turibdiki, raqamli egizak texnologiyalarining ekoturizmga integratsiyasi nafaqat texnologik yangilik, balki strategik boshqaruv va barqaror rivojlanishga xizmat qiluvchi kuchli vosita sifatida qaralmoqda. O'zbekiston sharoitida esa bu texnologiyani joriy etish orqali turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda O'zbekiston shaharlari ekoturizmida raqamli egizak texnologiyalarining iqtisodiy potentsialini baholash va tahlil qilish uchun bir nechta ilmiy-metodik yondashuvlar kompleks tarzda qo'llanildi. Har bir metod o'z vazifasiga muvofiq ravishda tanlab olindi va umumiy tadqiqot maqsadiga xizmat qildi. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

Ushbu metod orqali ekoturizm va raqamli egizak texnologiyalarining nazariy va kontseptual asoslari o'rganildi. So'nggi yillarda e'lon qilingan xalqaro va mahalliy ilmiy maqolalar, monografiyalar, hukumat qarorlari va turizm bo'yicha strategik hujjatlar tahlil qilinib, ushbu texnologiyaning turizm tizimiga integratsiyalashuvi bo'yicha ilmiy asoslar ishlab chiqildi. Shuningdek, ekoturizm infratuzilmasining raqamli transformatsiyaga tayyorlik darajasi ham tahlil etildi. Bu bosqichda ilmiy adabiyotlar bazasi asosida texnologiyalarning iqtisodiy va ekologik ahamiyati asoslab berildi. Mazkur metod yordamida O'zbekiston holati xalqaro amaliy tajribalar bilan qiyoslandi [8]. Jumladan, Singapur, Yaponiya va Niderlandiya kabi davlatlarda raqamli egizak texnologiyalarining shahar ekoturizmida qo'llanilishi o'rganilib, ularning afzalliklari, qo'llanilish doiralari va iqtisodiy natijalari O'zbekiston sharoitlari bilan solishtirildi. Bu yondashuv orqali texnologiyaning mahalliy sharoitga moslashuv imkoniyatlari, mavjud muammolar va rivojlanish yo'nalishlari aniqlashtirildi.



Tadqiqotda sohaga oid amaliy ma'lumotlar va subyektiv fikrlarni olish maqsadida sayyohlik agentliklari rahbarlari, shaharsozlik va IT mutaxassislari, hamda ekologiya sohasi olimlari bilan chuqurlashtirilgan intervyular o'tkazildi. Ekspertlar orqali raqamli egizak texnologiyalarining mahalliy turizm tizimiga joriy etilishi bo'yicha to'siqlar, ehtiyojlar, kutilayotgan iqtisodiy natijalar va boshqaruv mexanizmlari yuzasidan muhim amaliy fikrlar olindi. Ushbu intervyular tadqiqotda nazariy xulosalarni amaliy dalillar bilan boyitish imkonini berdi. Tadqiqot yakunida raqamli egizak texnologiyalarining O'zbekiston shahar ekoturizmidagi joriy etilishi bo'yicha kuchli va zaif jihatlar, imkoniyatlar hamda ehtimoliy tahdidlar baholandi. SWOT tahlil texnologiyaning strategik nuqta nazardan qanday istiqbollarga ega ekanini aniqlashda asosiy vosita bo'lib xizmat qildi. Kuchli jihatlar sifatida real vaqтли monitoring, xarajatlarni optimallashtirish va xizmat sifatining oshishi qayd etilgan bo'lsa, zaif tomonlar sifatida texnologik tayyorgarlik, infratuzilma va malakali kadrlar yetishmasligi aniqlangan. Imkoniyatlar qatorida esa turizmga investitsion jozibadorlikning oshishi, tahdidlar esa raqamli xavfsizlik va infratuzilmaviy nomutanosibliklar bilan bog'liq deb topildi [9].

Umuman olganda, mazkur tadqiqotda qo'llanilgan metodlar bir-birini to'ldiruvchi va mantiqiy bog'langan tizimni hosil qilib, raqamli egizak texnologiyalarining shahar ekoturizmi sohasidagi iqtisodiy samaradorligini chuqur tahlil qilish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston shaharlari turizm salohiyatini oshirishda zamonaviy texnologiyalardan, xususan raqamli egizak (Digital Twin) tizimidan foydalanish ekoturizmni sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatini yaratadi. Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, bu texnologiya shahar ekoturizmining ko'plab muhim jihatlarini takomillashtiradi.

Quyida asosiy natijalar izchil tarzda yoritib beriladi:

Raqamli egizak texnologiyalarining eng muhim afzalliklaridan biri — turistik xizmatlar sifati sezilarli darajada oshishidir. Virtual real vaqтли xaritalar, kengaytirilgan haqiqat (AR – Augmented Reality) texnologiyalari asosida yaratilgan raqamli yo'riqnomalar va audio-vizual ko'rsatmalar sayyohlarning obyektlar haqidagi bilimlarini oshirib, ularning turistik tajribasini chuqurlashtiradi. Shu tariqa, raqamli xizmatlar orqali har bir sayyoh uchun individuallashtirilgan va interaktiv yo'nalishlar tashkil etilishi mumkin bo'ladi [10].

Raqamli egizaklar orqali turistik obyektlar va infratuzilmalarni virtual muhitda modellashtirish resurslardan foydalanishni sezilarli darajada yaxshilaydi. Elektr ta'minoti, suv iste'moli va transport oqimlarini monitoring qilish orqali ortiqcha xarajatlar aniqlanadi va ularni qisqartirish choralari ko'rish mumkin. Bu esa nafaqat operatsion xarajatlarni kamaytiradi, balki xizmat narxlarini ham raqobatbardosh holga keltiradi.

Shaffof boshqaruv, real vaqтли monitoring va texnologik infratuzilmaning mavjudligi xorijiy va mahalliy investorlar uchun muhim omildir. Raqamli egizaklar yordamida shahar ekoturizm obyektlarining mavjud holati, prognozlar va rivojlanish yo'nalishlari aniq ko'rinishda aks ettiriladi. Bu esa investitsiya qilish xavfini kamaytiradi va ekoturizmga yo'naltirilgan sarmoya hajmini oshirishga xizmat qiladi.

Raqamli egizak texnologiyasi atrof-muhitning holatini real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini yaratadi. Natijada ekoturizm faoliyatining ekologik izlari (carbon footprint) nazoratga olinadi, chiqindilarni boshqarish tizimi takomillashtiriladi va tabiiy resurslardan oqilona foydalaniladi. Bu esa BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlariga (SDG) mos holda ekologik turizm rivojlanishiga hissa qo'shadi. Ushbu natijalarni tasdiqlash va an'anaviy ekoturizm bilan raqamli egizak texnologiyalari asosidagi ekoturizm o'rtasidagi farqlarni ko'rsatish maqsadida quyidagi jadval shakllantirildi:

1-jadval. Raqamli egizak texnologiyalarining ekoturizmga ta'siri

Ko'rsatkichlar	An'anaviy ekoturizm	Raqamli egizak asosidagi ekoturizm
Xizmat sifati	O'rtacha	Yuqori
Resurslardan foydalanish	Samarali emas	Optimallashtirilgan
Ekologik monitoring	Cheklangan	Real vaqтли, doimiy
Sayyohlar tajribasi	Standart	Shaxsiylashtirilgan
Qaror qabul qilish	Subyektiv	Ma'lumotlarga asoslangan

Mazkur tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli egizak texnologiyalarini ekoturizm tizimiga integratsiya qilish O'zbekiston shaharlarining raqobatbardoshligini oshirish, turistik xizmatlar sifatini yaxshilash va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim strategik vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin.



XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston shaharlarida ekoturizmni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalarning, xususan raqamli egizak tizimining joriy etilishi ekologik barqarorlik va iqtisodiy samaradorlikni muvozanatli ta'minlash uchun muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli egizaklar orqali turistik obyektlarni real vaqt rejimida monitoring qilish, xizmatlar sifatini oshirish, xarajatlarni optimallashtirish va sayyohlar uchun innovatsion tajribalar yaratish imkoniyati mavjud. Ushbu yondashuv nafaqat shahar ekoturizmining raqobatbardoshligini oshiradi, balki investorlar uchun ham ishonchli va shaffof muhit yaratadi.

Yuqoridagi tahlillar asosida quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi:

Ekoturizm obyektlari uchun raqamli egizaklar yaratish bo'yicha davlat dasturlarini ishlab chiqish. Hukumat tomonidan shahar ekoturizmiga ixtisoslashgan hududlar uchun raqamli egizak texnologiyalarini ishlab chiqish va joriy etishni qo'llab-quvvatlaydigan maxsus milliy strategiya va normativ-huquqiy baza yaratilishi lozim. Bu, ayniqsa, ekologik sezgir hududlarda turistik faollikni ekologik me'yorlar asosida boshqarishga yordam beradi.

Turizm sohasida raqamli kompetensiyalarga ega mutaxassislar tayyorlash.

Ekoturizm raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash uchun malakali kadrlar zarur. Shu sababli oliy ta'lim muassasalari va kasbiy ta'lim tizimida raqamli egizak, AR/VR texnologiyalari va ma'lumotlar tahlili yo'nalishida maxsus o'quv kurslarini joriy etish tavsiya etiladi. Shuningdek, amaliyotga yo'naltirilgan trening va stajirovkalar tashkil etilishi zarur.

Mahalliy startaplar va IT kompaniyalar bilan hamkorlikda AR/VR texnologiyalarni turizm sohasiga integratsiya qilish. Raqamli egizaklar AR (kengaytirilgan haqiqat) va VR (virtual haqiqat) texnologiyalari bilan birgalikda ishlaganda yanada samarali bo'ladi. Shu bois, mahalliy IT kompaniyalar va turizm agentliklari o'rtasida innovatsion hamkorlik loyihalari yo'lga qo'yilishi kerak. Bu orqali sayyohlarga interaktiv ekskursiyalar, virtual gidlar va immersiv tajribalar taqdim etish mumkin bo'ladi.

Turistik zonalarning raqamli xaritalarini yaratish va ularni onlayn platformalarga integratsiya qilish. Har bir turistik obyekt yoki zona uchun raqamli xaritalar yaratilib, ularni internet orqali ochiq foydalanishga taqdim etish zarur. Bu xaritalar navigatsiya, infratuzilma holati, ekologik ko'rsatkichlar va tavsiya etilgan marshrutlar haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak. Bu kabi xaritalar sayyohlar uchun qulaylik yaratibgina qolmay, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruvni ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda ekoturizmning kelajagi innovatsiyalarga bog'liq. Raqamli egizak texnologiyasining shahar turizmi bilan uyg'unlashuvi nafaqat turizm infratuzilmasining raqamli transformatsiyasiga, balki mamlakatning ekologik xavfsizligi va iqtisodiy barqarorligiga ham sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Gaur, L., Abhinav, K., & Sood, S. K. (2022). Digital twin technology for smart tourism destination management. *Tourism Management Perspectives*, 42, 100944. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2022.100944>
2. Kitchin, R. (2021). Urban Digital Twins: Potential and Challenges. *Journal of Urban Technology*, 28(1–2), 3–21. <https://doi.org/10.1080/10630732.2020.1861144>
3. Xalilov, S. (2023). O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning turizm sohasiga integratsiyasi. *Turizm va Innovatsiya*, 4(2), 77–85.
4. United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2020). *Tourism and Technology: Navigating the New Normal*. UNWTO Report.
5. Batty, M. (2018). Digital twins. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, 45(5), 817–820. <https://doi.org/10.1177/2399808318796416>
6. Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., & Koo, C. (2015). Smart tourism: Foundations and developments. *Electronic Markets*, 25(3), 179–188. <https://doi.org/10.1007/s12525-015-0196-8>
7. Li, Y., Wang, Y., & Yu, C. (2021). Application of Digital Twin in Cultural and Ecotourism: A case study in China. *Journal of Tourism Technology*, 12(1), 58–75. <https://doi.org/10.1108/JTT-11-2020-0201>
8. Badr, N. G., & Elsayed, A. A. (2022). Leveraging digital twin technology for sustainable urban tourism planning. *Sustainable Cities and Society*, 81, 103801. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2022.103801>
9. Komilova, D. & Rasulov, A. (2023). Ekoturizmni rivojlantirishda raqamli transformatsiyaning o'rni: O'zbekiston tajribasi. *O'zbekiston Iqtisodiyoti*, 6(1), 45–53.
10. Zhang, J., & Wang, Q. (2023). Digital twin applications in sustainable urban tourism: A review and future perspectives. *Sustainable Tourism Review*, 18(2), 120–135. <https://doi.org/10.1016/j.sustour.2023.04.002>



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
